

Skibene her laa fortøjede i det nu saakaldte „Flaadens Leje“. Fra Aar 1764 haves nemlig et Kort, hvoraf fremgaar, at man paataenkte at opfylde det daværende Farvand Øst for Arsenalbygningerne, inden for Fæstningsvoldene, og her at opføre Boliger for Marinens Mandskab. Ved denne Opfyldning, som blev bragt til Udførelse, opstod største Delen af Arsenaløen, som imidlertid ikke tidligere er bleven bebygget, men paa hvilken det her foreslaas at opføre Arbejderboliger. Naar Flytningen først nu tænkes realiseret, kan Grunden maaske noget søges i, at Beboerne i Nyboder trods Husenes væsentlige Mangler gennemgaaende nødigt forlade denne Bydel, som de gennem saa mange Aar have vænnet sig til at betragte som deres særlige Hjem, og som de ere knyttede til dels ved gamle Minder, dels ved mere reelle Interesser, idet mange i Tidens Løb have skaffet sig Bierhverv i de omliggende Kvarterer. Endelig har Nyboder den store Fordel at ligge i selve den indre By, og det er derfor et Aktiv af betydelig og stadig stigende Værd.

Skal derfor et nyt Byggested vælges, bør det frembyde væsentlige Fordele, navnlig med Hensyn til gunstig Beliggenhed. En saadan i alle Henseender formaalstjenlig Byggeplads mener Ministeriet at have fundet i Arsenaløen, hvorfor det foreslaas hertil at overflytte hele den nordlige Del af Nyboder, dog uden Bibehold af det kasernemæssige Præg, som med Hensigt altid har været givet Nyboder, og som tidligere passede til Forholdene, men som ikke længere er tidssvarende.

Tanken at benytte Arsenaløen som Byggegrund er meget naturlig og er det i Særdeleshed nu, efter at Orlogsværftet er sammendraget paa Nyholm, idet man vil opnaa at faa Arbejderboligerne beliggende i Værftets umiddelbare Nærhed, hvad der maa siges ubetinget at være til stor Fordel. Alle større Institutioner af lignende Art, saavel her i Landet som i Udlandet, have da ogsaa eller stræbe hen til at erhverve Arbejderboliger i umiddelbar Nærhed af Arbejdsstedet, da det er en Kendsgerning, at en sund og tidssvarende Bolig til moderat Pris er et virksomt Middel til at knytte Arbejderne til Arbejdsgiveren. Talrige Vidnesbyrd om det samfundsnyttige i disse Bestræbelser bleve fremførte under den i Paris i Juni Maaned 1900 afholdte Kongres om Arbejderboliger. Saaledes fremhævede Kongressens Formand i den Tale, hvormed han aabnede Forhandlingerne, at Spørgsmaalet om Ar-

bejderboliger i alle civiliserede Lande staar i første Række af de sociale Bestræbelser, idet det rummer i sig de vigtigste Betingelser for den arbejdende Klasses Fremvækst i moralsk og materiel Henseende.

For Nødvendigheden af Nyboders Fraflytning taler ogsaa andre, deriblandt rent sanitære Hensyn. Med Undtagelse af den nybyggede Del, som omgiver St. Pauls Kirken, ere Bygningerne gamle, medtagne Huse, hvis Mure ere gennemtrængte af Fugtighed fra Grunden til Taget og som ere blottede for Hyggens og Hygiejnens mest elementære Krav. Værelserne og Kamrene ere utilbørlig smaa, og noget egentligt Køkken findes i Reglen slet ikke, idet Ildstedet, der som oftest er fælles for 2 Familier, findes paa Trappegangen, hvor samtlige Husbeboere have Gennemgang, og hvor i Stueetagerne al Transport af Dag- og Natrenovation foregaar. De ere desuden udsatte for Brandfare, idet største Delen af Loftsrummene, i hvilke mange af Familierne paa Grund af deres indskrænkede Lejlighed have maattet indrette Kamre til Sovested for Børn, kun ere adskilte indbyrdes ved Bræddeskillerum eller Tremmeværk i Stedet for ved Brandmure, og som Følge deraf vil en opstaaende Ild af nogenlunde Betydning forplante sig til hele Huslængen. Hvilken Fare for Menneskeliv disse Forhold kunne medføre, er indlysende, naar man er vidende om, at en Huslænge bestaar af indtil 30 Huse, og at en stor Mængde af disse bebos af fire Familier. Disse gamle Huse kræve desuden forholdsvis store Summer til aarlig Vedligeholdelse, uden at denne dog kan siges at være fyldestgørende.

Rigsdagen har tydeligt vist sin Interesse for Tilvejebringelsen af Arbejderboliger. Et Vidnesbyrd herom er blandt andet Folketingets Vedtagelse den 23de Marts 1900 af Forslag til Lov om Forandring i Løven af 26de Februar 1898, der ligesom Løven af 29de Marts 1887 har Ombygning af overbebyggede og usunde Bydele i Kjøbenhavn og Købstæderne samt Opførelse af Arbejderboliger til Formaal. Spørgsmaalet om Flytning af Nyboder har ogsaa, navnlig i de senere Aar, hyppigt været Genstand for Omtale i Rigsdagen, hvor man har fremhævet det ønskelige i, at der skaffes Boliger for Orlogsværftets Arbejdere i Nærheden af deres Arbejdssted. I „Foreløbig Betænkning over Forslag til Lov om Søværnets Ordning“, afgiven af Folketingets Udvalg den 15de April 1896, udtales saaledes: